Siil Sagrik seikleb Henno Käo lasteraamatus

Henno Käo seni avaldamata loo “Siil Sagriku seiklused” Sagrik ei jää kunagi enne rahule, kui on jälle mõnest imelikust asjast aru saanud. Oma hulkumishimu põhjendab ta sellega, et arvuti on rikkis ning ta ei pääse Internetti ega saa mänge mängida. Kui teised imestavad, et kuidas saab Sagriku arvuti rikkis olla, kui tal polegi arvutit, vastab siil: “Asju, mida pole olemas, on ju palju raskem parandada kui neid, mis olemas on.” Lastejutt ilmub sarjas “Minu esimene raamat”.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 2 19. jaanuar 2006

veerg

Raamatud peavad olema

Hea, et siin elus on midagi ka püsivat ja muutumatut. Juba 1870. aastal ütles Johann Voldemar Jannsen: “Kahte kappi on ühhetassa majas tarvis: leivakappi ja ramatokappi”. Ja nii see tõesti on, ka täna läheb vaja mõlemat. Häda nendega vaid see, et üks saab pidevalt tühjaks ja teises alaline ruumipuudus.

Raamatud on olnud ühed püsivamad asjad minu elus. Lapsepõlvekodust mäletan laeni kõrguvaid raamaturiiuleid, mille ülemise servani silm ei ulatunud, kuid mis olid tihedalt ristirästi raamatuid täis. Tänaseni on sealt mällu sööbinud üksikud kuldse mustriga raamatuseljad, kuid pigem on see mälestustes jäänud kohaks, mille ülemisele riiulile laste eest asju ära tõsteti.

Raamatuid on olnud ja on ka praegu minu ümber palju, neid on tulnud pidevalt juurde ja ära on nendest läinud vaid üksikud. Mitmed asjad on aastate jooksul kas kadunud, vananenud või purunenud, kuid raamatud on jäänud. Mulle meeldib, kui riiulil on kõrvuti raamatuid eri aegadest, igaüks neist vormilt ja sisult kui oma aja peegel. See ongi raamatukapi võlu.

Tänase tarbimismaailma juures ei ole minust saanud raamatu tarbijat, vaid pigem olen jäänud suhtuma raamatusse kui püsivasse kaaslasesse. Pärast läbilugemist või vahel ka mittelugemist on nad ikka leidnud koha raamatukapis, mitte prügikastis. Raamatuid ei saa tarbida, vaid nendega saab kas koos olla või mitte olla. Küsimust, kas neid on vaja, ei saa isegi tekkida, sest nad lihtsalt peavad olema.

2005. aastal ilmus Eestis 4000 raamatut, millest minu raamaturiiulisse jõudis vaid murdosa. Kõiki raamatuid osta ei jõua ja pole vajagi. Enamik nendest on aga kindlasti olemas raamatukogudes, mida on palju ja ilusaid. Minge vaadake ja veenduge, kui palju pakuvad tänased raamatukogud!

Aastavahetus on ikka aeg, mil teha plaane edasiseks. Minagi kavatsen rohkem õppida ja teha tööd, süüa tervislikumalt, tegelda rohkem spordiga, olla parem jne. Kuid alustuseks valisin seekord midagi reaalsemat – remontida kodune töötuba ning ehitada raamatukapp suuremaks. Raamatud jõuavad minuni ka ilma plaanita.

Triin Soone,
Rahvusraamatukogu turundusjuht

Aleksei Turovski populaarsed loomalood raamatus

Suurepärane loomade elu ja käitumise tutvustaja, zooloog Aleksei Turovski on vorminud raamatuks oma populaarsed raadioesinemised. Ta oskab värvikalt kirjeldada erinevate loomade eluviise, teab huvitavaid fakte nende põlvnemisest, paljunemisest ja oskusest järeltulijate eest hoolitseda. Ilo kirjastuses välja antud raamatust leiab 30 loomalugu: nii humoorikaid juhtumisi kui ka õpetusi õigeks käitumiseks loomadega. Loe lk 8

ilus raamat

Aeg-ajalt kerkib seltskonnas üles diskussioon teemal, kas kujundus on raamatu juures ikka nii tähtis kui kujundajad seda arvavad. Raamat on ju rohkem lugemiseks kui vaatamiseks.

Kas hea veini maitse muutub sellest, millest seda juua? Aastalõpusaginat täis kaubanduskeskuses just seda head veini otsides ja ka raamaturiiulite poole kiigates leian äkki selle ILUSA – Goethe “Fausti”. Kujundanud Andres Tali.

Lihtne, tavapärasest veidi piklikum formaat, käes hoida on mõnus. Raamatu ümber on kaitsev karp, mustal taustal heledad keskaegsed gravüürid, lihtne ja mõjus ajastule viitav (pealkirja) kirjalahendus. Karp on siidiselt pehme. Hakkan raamatut karbist välja võtma, uudishimu kasvamas, juba algus on nii hea.… Raamatu karbist väljasaamisega on küll veidi tegemist, aga saan kätte. Nüüd on mulje veel võimsam. Ümbrispaberil on gravüürifiguurid suuremad, kohe hakkab silma kuldne kiri Johann Wolfgang Goethe ja väga tore kontrast, kus kuldne kiri ja esmapilgul tagasihoidlik pruun ümbrispaber teineteist delikaatselt võimendavad.

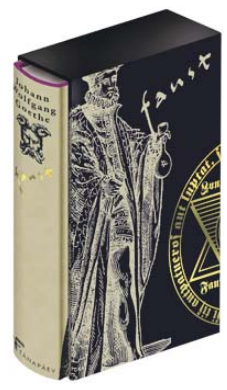

Ümbrispaberi servad on tagasi volditud nagu sel pruunil jõupaberil, mida me kunagi vihikute ümber panime. Paber kaitseb askeetlikult lihtsat bordoopunasesse kalinguri köidetud teost. Raamatu eeslehed on mustad nagu põrgu. Väga osavalt on kujundaja kasutanud templikujulist ornamenti nii ümbrispaberil, karbil kui ka eeslehtedel. Avan raamatu ja see lakooniline kergus, millega lugema hakkan, on nauding. Tundlik, läbikaalutud, nappide vahenditega kujundus algab raamatu ümbrisest ja jätkub ka sisus.

Ilusa raamatu valmistegemiseks on vaja parajalt õnne – on vaja väärt teost (sest mis oleks vorm sisuta), õnnestunud kujundust ja kordaläinud teostust ehk trükki ja köitmist. Selle raamatu puhul on kõik kolm komponenti rahulikult koos loonud väärt raamatu. Hoolimata “põrgulikust” sisust on head inglid kohal viibinud nagu Andres Tali puhul ikka. See raamat on nagu suurepärane vein. Kalev Keskülа: “Heas klaasis on vein dramaatiliselt parem kui viletsas.”

Endla Toots, *raamatukunstnik*

uudised

Menukid ja kaunimad raamatud näitusel

Rahvusraamatukogus on veebruarikuus kaks huvitavat raamatunäitust: üks on eelmise aasta 25 kaunimast eesti raamatust ja teine Eesti mullustest menuraamatutest.

Eesti Kirjastuste Liidu 2005. aasta enimmüüdud raamatute väljapanek avatakse 25. jaanuaril. Menukite näitus on koostatud kirjastuste liidu edetabeli põhjal, kuhu on koondatud raamatud, mida on aasta jooksul müüdud 1000 ja rohkem eksemplari. Aasta menuraamatute nimekiri ei sisalda õpikuid, kalendreid ega ajakirjandusväljaannete lisasid. Eraldi tuuakse välja raamatuklubide tiraažid.

25 kaunimat eesti raamatut ja viis kaunimat eesti lasteraamatut kuulutatakse välja 1. veebruaril. 25 kaunima eesti raamatu näitus on Rahvusraamatukogus avatud 1.–26. veebruarini.

Eesti kaunimaid raamatuid tutvustatakse kataloogis ja Rahvusraamatukogu veebileheküljel ning rändnäitustel ja välismessidel. Samuti osalevad meie kaunimad raamatud Baltimaade ja maailma kaunimate raamatute konkurssidel.

Kaunimate raamatute konkurssi korraldavad Eesti Kirjastuste Liit, Rahvusraamatukogu ja Eesti Kujundusgraafikute Liit. Konkursist saab lähemalt lugeda järgmises erilehes.

25 Eesti kaunimat raamatut 2005

Detsembrikuu TOP 5

1. “Suur maailma atlas”, EE, 4446
2. “Harry Potter ja segavereline prints”, J. K. Rowling, Varrak, 3009
3. “Eesti taluhäärberid”, Heiki Pärdi, Tänapäev, 1400
4. “Guinnessi maailmarekordid 2006”, Tänapäev, 1300
5. “Süütuse tuleproov”, Agatha Christie, Varrak, 1286

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit

© EKL 2006

Eesti Kirjastuste Liit

Pilte kadunud maailmast

Tiina Voolaid

Ütlus, et kellegi elu on põnev nagu romaan, läheb sedapuhku eriti hästi täppi: piirid mälestuste ja ilukirjanduse vahel on Oskar Lõvi romaanis sedavõrd õhukesed, et 1960. aastatel Torontos ilmusid triloogia viimasest osast "Viktooria" vaid katkendid, "et mitte võimaldada mõnedel romaani tegelastel esitada pretensioone, kui neid küllalt heast küljest ei näidata".

Nii võime vast meiegi hüljata hea tava autori ja minategelase vahel võrdusmärke mitte tõmmata ning Jaan Järvalase loo puhul vähemalt mõistatada, millised romaani sündmused on elust võetud ja kust algab autori fantaasia. Lisaks on meil harvaesinev võimalus tutvuda ühe meie rahva väljapaistva liikmega lihtsa lugemisnaudingu kaudu, lastes end juhtida läbi romaani ohtrate süžeepöörete ja seiklusliku sündmustiku.

Oskar Lõvi annet tunnustasid ning teda kirjutama innustasid Artur Adson ja eriti Aino Kallas, kes hindas tema ande dramaatilist külge. Elu ennast on selle koha pealt muidugi raske ületada.

Oskar Lõvi on üks neid eesti kultuuriloole iseloomulikke mitmekülgseid mehi, kelle lugu algas talutarest ja lõppes laias maailmas. Pärit Põltsamaa lähedalt Pajusist, jõudis ta pärast Peterburi ülikooli agronoomiateaduskonna lõpetamist töötada Turkestanis, enne kui põgenes alanud kodusõja eest Eestisse. Siin töötas ta põllutööministeeriumis viinavabrikute osakonna juhatajana ning sõitis seejärel keemiat ja radioloogiat õppima Sorbonne'i, kus ta tegi Marie Curie' juures magistrikraadi.

Renault' autovabrikus metallurgina töötades oli ta ka Pariisi Eesti Seltsi asutaja ja esimene esimees. Tagasi Eestis sai tast edukas ärimees ja poliitikategelane, Vene okupatsiooni ajal sekkus vastupanuliikumisse, osales Otto Tiefi valitsuse moodustamises ja emigreerus. Sarnased sündmused toimuvad ka Jaan Järvalasega.

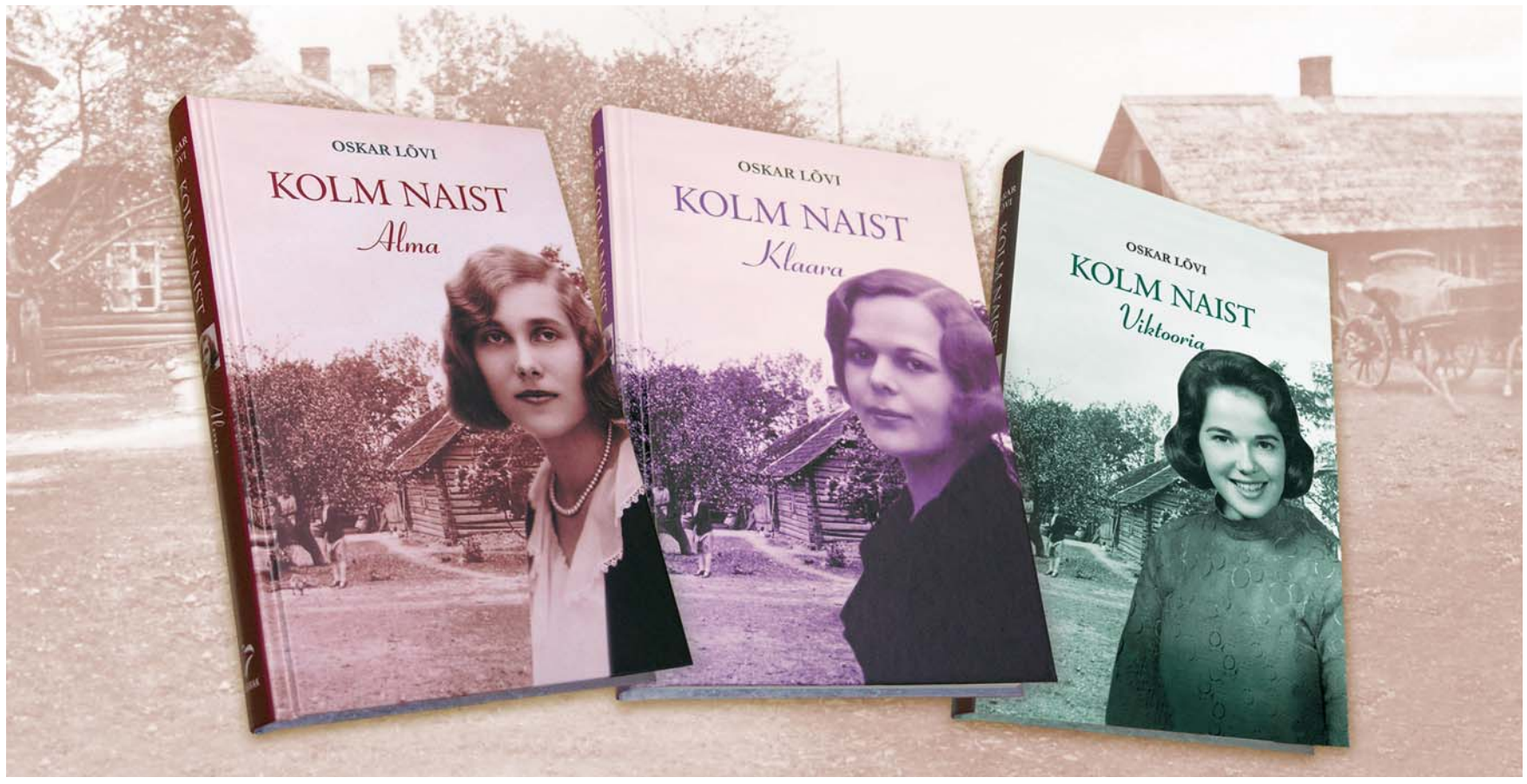

Oskar Lõvi perekonna- ja ajalooline triloogia "Kolm naist".

Et tegemist oli esimese vabariigi majandus- ja poliitilisse eliiti kuuluva mehega, kes osales ühesuguse vabadusega Pariisi salongielus, valla väiketarvitajate ühisuse koosolekul ja Centum klubi diskussioonides, on ka lugejal võimalus sellesse ilukirjanduse õhukese looriga varjatud maailma pilk heita.

Kes teab, kas sellise rõhuasetuse tingis ettevaatus nõukogude organite tegevuse suhtes või on tegu kadunud maailmale tagasi vaatava mehe minevikuihalusega, kuid käesolevas isikuromaanis moodustab see kõik siiski vaid tausta kangelase kujunemisloole, milles olulisim roll on täita naistel.

Triloogia esimene osa "Alma" käsitleb Jaan Järvalase õpi- ja rännuaastaid. Tegevustik algab Esimese maailmasõja eelses Tartus, kus peategelane õpib Treffneri juures, ja lõpeb Pariisist Eestisse naasmisega.

Oskar Lõvi jutustamisviis köidab enamgi kui romaani põnev sündmustik ja kirglikud armastussuhted: näib, nagu järgiks autor omasoodu kulgevat suurt lugu, kuid siis äratab miski tema huvi ja korraks pöördub ta jäägitu tähelepanu hoopis millelegi kõrvalisele ning me leiame end koos temaga kaasa elamas hoopis kingsepast kaasüürniku koomilisele armuelule, salakaubatehingule oopiumiga, Treffneri saianaise elukäigule või Pariisi patuurgastes valitsevatele kommetele.

Teisalt tekib lugedes sageli *déjà vu* efekt – raamat on nagu omamoodi eesti kirjanduse kvintessents, meenutades varasemaid lugemiskogemusi. Kust me küll tunneme tagahoovielu, boheemlikke suvitajaid talus, klaverit mängivaid taluneide, köögertalide seltsielu, suveöise heinamaa poeesiat?

Sel viisil lugeja ootusi vaheldumisi ennetades ja pettes maalib Oskar Lõvi pilte kadunud maailmast ning juhib lugejat lõpuni oma lõa otsas. Omamoodi hindamatu romaan, mis seob eesti kirjanduse armsamaid teemasid kirjeldatuna ärimehe, poliitiku, teadlase ja läbinisti eesti mehe pilgu läbi.

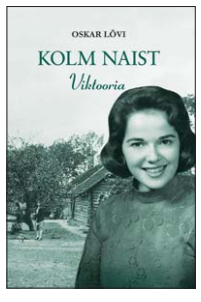

Kolm naist. Viktooria
Oskar Lõvi
311 lk
kõva köide

ilmunud

Murra leiba nälgijale

Mae Antsu
256 lk
kõva köide

Mae Antsu 2004. aasta romaanivõistlusel äramärgitud romaan jutustab meile vanadest naistest. Nende elust, muredest, mõtetest ja tunnetest.

Autor kirjeldab väga tabavalt aega, mil ollakse emotsionaalselt taas ülisõltuvad lastest, sõbrannadest, sugulastest, võõraste pilkudest ja ütlemisest.

"Inimesele kõhutäis süüa anda on lihtne, mis need ihukatted ja tarbeasjadki ära ei ole, aga inimese vaevatud hinge toetada on raske: see nõuab enese salgamist, võib-olla enese ohverdamistki. Hingevaev on igal inimesel erinev, elatud aastatega ette valmistatud," tõdeb autor.

"Kuigi see oluliste suhete katkemise ja solvumise lugu näib lugedes pisiasjade paisutamisena, on see romaani sisuks mõneski mõttes sama oluline teema kui näiteks luhta läinud abielulood," ütleb Eeva Park.

Sügisvalgus

Erik Tohvri
252 lk
kõva köide

Metsadetaguse Harinõmme küla elanikes tekitab elevust teade, et ammu maha jäetud ja varemetes Laanehaua metsavahikoht on saanud endale uue omaniku – senise ehitajaametiga lõpparved teinud linnamees Sander Karm hakkab endale vanaduspäeviks kodu ehitama. Tegusa üksikuks jäänud mehe vastu hakkavad kõigepealt huvi tundma Harinõmme jutukad naised, Sander Karmi erakuelu saab aga hoopis uue suuna pärast tutvumist temast palju noorema Liisiga, kes mehele tema ammuses liiklusõnnetuses hukkunud tütart meenutab. "Sügisvalgus" on esimene osa autori kavandatud triloogiast, millesse kuuluvad veel "Tuisune talv" ja "Arglik kevad".

Kirjastuselt Varrak on ilmunud Erik Tohvri romaanid "Kollaste lehtede aegu", "Kasevälja", "Tants läbi rukki", "Lummetallatud rada", "Elutöö", "Kodumaja", "Lepavere mõis", "Äravalitu" 1. ja 2. raamat, ja "Kaldaliiva".

Kivi kiljatas aknasse

Salme Ekbaum
Koostanud
Kalju Uibo
304 lk
kõva köide

Valik tuntud Eesti proosakirjaniku ja luuletaja Salme Ekbaumi (1912–1995) Kanadas paguluses kirjutatud luuletustest, milles domineerivad kodumaa, kaotusvalu, looduse ja igatsuse teemad.

"Kogu Salme Ekbaumi luule on kantud igatsuslikust hoovusest, ta on pidevalt oma mõtetes kinni Eestimaas, Kiini talus, kaotatud kodus, nii et kui ta kirjutab Torontos: "Jõed voolavad minu sisse, linnud lendavad minu sisse", on see jõgi ikkagi kas Raudna või Kõpu jõgi, linnud suitsupääsukesed, sellal kui otse kirjutaja kohal on "rajuraske, kodutu taevas". Nii tuhmumata, valusalt ere tunne väljendas oma parimates ridades kõikide kodust kaugele paisatute igatsust, ning just sellisena ongi karjuseflöödi häälel ka tänapäeva suures elektroonilises orkestris oma hääl, oma selge mõte," kirjutab Eeva Park, luuletaja õetütar ja raamatu eessõna autor.

Lugusid Eesti NSV telgitagustest

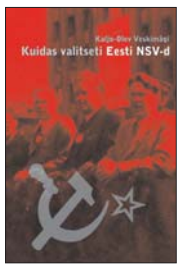

Kuidas valitseti Eesti NSV-d

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee büroo
162 etteastumist 1944–1956
vahemängude ja sissejuhatusega
Kaljo-Olev Veskimägi
304 lk, kõva köide

"Kuidas valitseti Eesti NSV-d" on paljuski seni avaldamata põneval arhiiviainesel põhinev uurimus meie lähiminevikust, mis ühelt poolt hakkab juba unustusse vajuma, teisalt aga põhjustab meie ühiskonnas endiselt aeg-ajalt valulisi ekstsesse.

Kaljo-Olev Veskimägi sulest on varem ilmunud tsensuurist jutustav "Nõukogude unelaadne elu", värskes nõukogude aega käsitlevas raamatus on tähelepanu all valitsemise, võimu ja selle rakendamise problemaatika. Selle teema avamisel kasutatakse äärmiselt huvitavaid arhiiviallikaid – EKP Keskkomitee büroo istungite stenogramme, "sõnaliha partei otsuste kõhna skeleti ümber".

Raamatu teevad põnevaks põhjalikud, paljuski uudsed arhiivimaterjalid, mis seni ajalookirjanduses suurt kasutamist pole leidnud. Raamatu esimene osa annab ülevaate EKP-st ja edasise mõistmiseks vajalikud eelteadmised. Raamatu põhiosa aga moodustavad "etteastumised" – 162 istungi stenogrammi põhjal kirjutatud lood, kus käsitletakse mitmesuguseid oma ajale iseloomulikke teemasid ning mille kaudu saab Nõukogude Eesti algusaegade administratiivse valitsemise kohta teada nii mõnegi uue värvika tõsiasja. Raamatu peategelased on Nikolai Karotamm ja Ivan (Johannes) Käbin, või lausa kaks peategelast ühes isikus, nagu ütleb autor. Kui palju oli kummaski neist ideelist kommunisti, kaasajooksikut või lihtsalt karjeristi? Vastuolu kahe peategelase vahel saab selgeks juba esimestest etteastumistest ning see kestab kuni Karotamme tagandamiseni 1950. aastal.

Värvikate tegelastena kerkivad meie silme ette Nõukogude Eestit selle algusaegadel valitsenud inimesed. Seda, kes oli "sültjas ja arglik professor" või miks Kohtla-Järve Stalinilinnaks nimetamata jäi, lugege aga juba raamatust.

Maarja Kaaristo

Vaimukas romaan petetud romantikust

Udo Uibo

Oma põlvkonna väljapaistvaim inglise satiirik Evelyn Waugh (1903–1966) on meie lugejaile suhteliselt hästi tuntud kirjanik. Eesti keelde on tõlgitud tema romaanid "Allakäik ja langus", "Must murjan", "Tagasi Bridesheadi" ja "Kallis kadunuke", neist "Must murjan" ja "Tagasi Bridesheadi" on ilmunud kahes trükis. Romaani "Tagasi Bridesheadi" alusel on vändatud populaarne telesari, mida on näidanud ka ETV.

Waugh'st sai kirjanik pooleldi vastu tahtmist, ent teda saatis lakkamatu menu esimesest romaanist "Allakäik ja langus" alates. Tema kirjanduslik hiilgus pole aja jooksul põrmugi tuhmunud, vaid lugejaskonna ja akadeemiliste ringkondade huvi on püsinud elav niihästi Waugh' loomingu kui ka ta keeruka ja vastuolulise isiksuse vastu.

Abiks rikkalik elukogemus

Nüüd eesti keeles esmakordselt ilmuva, kirjanduslugudes kõige enam hinnatud romaani "Peotäis põrmu" (*A Handful of Dust*, 1934) kirjutas Waugh 30-aastaselt. Selleks ajaks oli noormehel seljataga rikkalik elukogemus: Oxfordi-aastad, mil ta pühendus pigem seltskonnaelu nautimisele kui õpingutele; katse teenida leiba koolmeistriametis, kust ta korduvalt vallandati; põgusaks jäänud traumaatiline abielu Evelyn Gardneriga *alias* nais-Evelyniga; ning lõpuks pöördumine katoliku usku.

Enne "Peotäit põrmu" oli Evelyn Waugh avaldanud juba kuus raamatut. Vahetult enne romaani kallale asumist võttis ta ette Guajaana reisi, mille põhjal valmis reisikiri *Ninety-Two Days* ("Üheksakümmend kaks päeva", 1934). Valuline abielukogemus ja reis moodustavadki romaani reaalelulise tausta.

"Peotäis põrmu" kuulub Waugh' varasemate, koomiliste teoste hulka, ent on nende hulgas kõige tõsisem, balansseerides tragöödia ja komöödia piirimail. Nagu Waugh' teosed enamasti, kujutab seegi inglise kõrgkihi elu.

Lugu Lastide perekonnast

Romaani tegevus keskendub Lastide perekonna ümber – noor, ent vanamoeliselt traditsioonitruu ja oma inetusse Hettoni hilisgooti stiilis mõisasse kiindunud kohmakas maa-aadlik Tony, tema särav abikaasa leedi Brenda ja nende väike poeg John Andrew.

Teose intriigi aluseks on leedi Brenda armulugu ja abielurikkumine. Brenda on tüdinud üksluisest maaelust, mis kulgeb Londoni kõrgseltskonnast ja lõbustustest eemal, ning armub neile juhuslikult külla sattunud, jõude elavasse nooresse tühisusse John Beaverisse. Kui Lastide poeg John Andrew saab jahil õnnetult surma, jätab Brenda oma mehe lõplikult maha, kolib Londonisse ja soovib lahutust.

Tony on esialgu päri abielu lahutama Brendale soodsatel tingimustel, aga kui ta mõistab, et temalt tahetakse võimalikult palju raha välja pressida, nii et ta oleks sunnitud oma armastatud Hettoni maha müüma, keeldub ta lahutusest ja võtab ette reisi Amazonase-äärsesse džunglisse. Pärast seiklusrikast teekonda pai-vai indiaanlaste hulgas ja haigestumist jõuab ta hullu eraku härra Toddi juurde, kes ravib ta küll terveks, kuid jätab enda juurde elama ja sunnib teda kuni surmani endale Dickensi teoseid ette lugema.

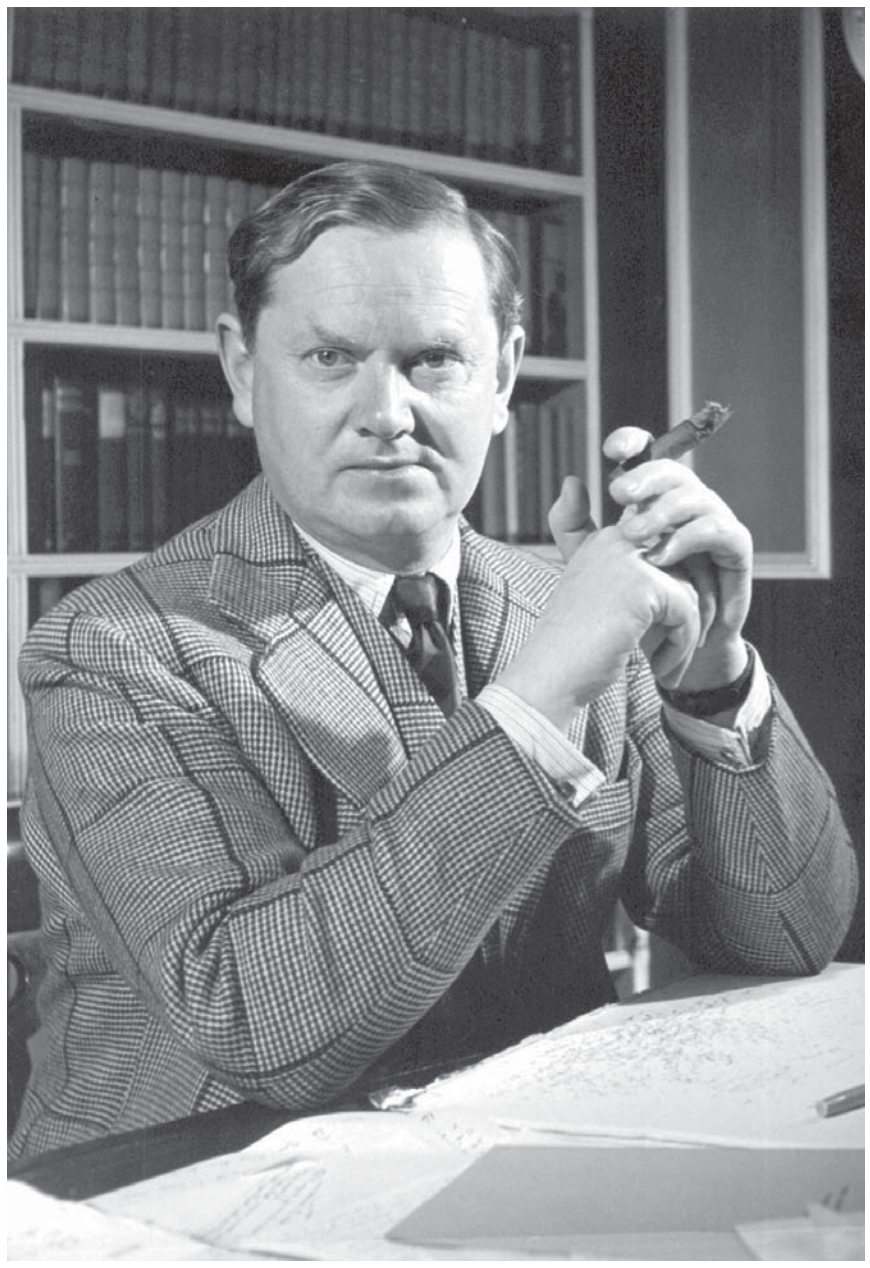

Evelyn Waugh. *Foto: Douglas Glass*

Maailmavaatelises plaanis kajastab "Peotäis põrmu" kahe maailmasõja vahelise aja konservatiivse intelligentsi pettumusmeeleolusid. See on konservatiivselt positsioonilt antud hinnang väärtuste muutumisele ja väidetavale kõlbelisele allakäigule pärast Esimest maailmasõda.

Waugh' arvates on Euroopa tsivilisatsioon sündinud kristlusest ja koos kristluse langusega on kaotanud aluse ka tsivilisatsioon ning maailma on haaranud kaos. Romaanis kujutab seda kristluse-järgset langust sümboolselt Hettoni kloostri renoveerimine ilmalikuks otstarbeks.

Positiivset kangelast ei ole

"Peotäis põrmu" on romaan ilma positiivse kangelaseta. Vahel on selleks peetud Tony Lasti, kellesse kui "petetud romantikusse" autor suhtub küll sümpaatiaga, kuid kes on ikkagi samasugune langenud ingel nagu ülejäänud tegelased, ainult maailmavaateliselt pisut varasemasse ajastusse kuuluv.

Waugh' enda sõnul kujutab romaan metslaste kätte sattunud gooti inimest, kusjuures metslased ei ela üksnes Amazonase ääres, vaid ka täiesti tsiviliseeritud Londonis.

Ka romaani pealtnäha positiivses, tulevikku vaatavas lõpplahenduses pole põhjust näha katarsist pakkuvat tulevikulootust, vaid eriti sarkastilist naeru.

Ehkki maailmavaateliselt mõrumeelne, on naeru ja vaimukat nalja "Peotäies põrmus" ohtrasti.

Hullule härra Toddile Dickensi romaanide ettelugemise stseenid kuuluvad ilmselt kõige naljakamate hulka 20. sajandi inglise kirjanduses.

Ja nagu inglise koomilise romaani puhul juba tavaks, ei pääse me siingi võrratust inimkoletiste panoptikumist, alates armunäljas Maroko vürstinnast Jenny Abdul Akbarist ja lõpetades paksu pai-vai indiaanitari Rosaga.

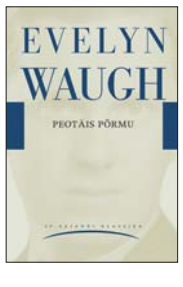

Peotäis põrmu
Evelyn Waugh
Inglise keelest
Udo Uibo
240 lk, kõva köide
Sari "20. sajandi klassika"

ilmunud

Kuu hele valgus
Lian Hearn
Inglise keelest tõlkinud Juhan Habicht
352 lk
kõva köide

Lummav Otori lugude triloogia viib meid kujuteldavasse keskaegsesse Jaapanisse, mille silmipimestavalt kaunil maastikul leiavad aset julmad võimumängud ja kirglikud armastuslood. Käesolevas, kolmandas osas leiab saaga müstilise ja vägivaldse lõpplahenduse. Kevade lähenedes asuvad Takeo ja Kaede sõjaretkele, et perekonnavaldused tagasi vallutada. Kui nende võit näib juba kindel olevat, lahutatakse armastajad taas ning Takeo peab oma saatusele vastu astudes kogu vapruse kokku võtma. Samas sarjas on varem ilmunud "Üle ööbikupõranda" ja "Rohuvoodi asemeks". Lian Hearn õppis Oxfordi ülikoolis tänapäeva keeli ning on töötanud filmikriitikuna ja kultuuritoimetajana. Tema pikaajaline huvi Jaapani vastu tõi kaasa jaapani keele õpingud ja mitmed sõidud Jaapanisse ning viis lõpuks selle raamatusarja kirjutamiseni.

Haldjasõjad
Herbie Brennan
Inglise keelest tõlkinud Liisi Ojamaa
256 lk
pehme köide

Haldjaprints Pyrguse elu satub hädaohtu, kui tal tekib vastasseis deemonite ja mässuliste haldjatega. Lisaks sepitsetakse intriige tema isa, Haldjakuninga tapmiseks ja kogu riik on kaose äärel. Tundub, et printsi on võimalik päästa ainult siis, kui saata ta igivana portaali kasutades inimeste maailma. Paraku ei satu prints sinna, kuhu ta oleks pidanud sattuma. Talle tulevad appi endine pangaröövel ja Henry, kes on iga töö peale meister, ning aitavad tal koju tagasi pöörduda, et ta saaks oma elu ümbritsevad mõistatused lahendada. Rahvusvaheline bestseller "Haldjasõjad" on raamatusarja esimene osa ja sobib hästi igas vanuses fantastika ja mütoloogia austajatele.

Iiri kirjaniku Herbie Brennani raamatuid on avaldatud rohkem kui 15 riigis ja ta on kirjutanud üle 90 raamatu.

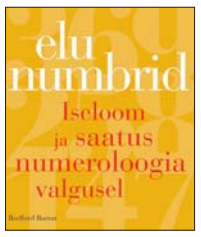

Elu numbrid. Iseloom ja saatus numeroloogia valgusel
Rodford Barrat
Inglise keelest tõlkinud Pille Runtal
128 lk
pehme köide

Kas teadsite, et teie sünnikuupäev ja nimi sisaldavad mõjukaid numbreid, mis võivad heita valgust teie saatusele? Üheskoos on nad võtmeks, mis avab teie tõelise loomuse ja eluviisi ning paljastab, mida toob tulevik. Numeroloogia kaudu avalduvad teie motivatsioon ja anded, samuti see, milline paistate teiste inimeste silmis. Numeroloogia näitab ära iga päeva suundumuse: mis toimub, mis on toimunud ja mispärast. See annab aimu ka sellest, mis on tulemas. Numbrite keel aitab parandada elu kvaliteeti vaimsel, emotsionaalsel, intellektuaalsel ja materiaalsel tasandil.

Raamatus toodud juhiste järgi võite koostada omaenda või kellegi teise numeroloogilise kaardi. See on üks lihtsamini õpitavaid metafüüsilisi süsteeme.

Lõbusad lood loomaaiast

Siil Felix ja sekelduste sügis
Leelo Tungal
Pildid joonistanud Regina Lukk-Toompere
112 lk, kõva köide

Leelo Tungla ja Regina Lukk-Toompere koostöös on nüüd lasteni jõudnud juba kolm lugu siil Felixist ja tema seiklustest loomaaias: "Siil Felix ja päkapliks Kerli", "Siil Felix ja kriminaalne loomaaed" ja "Siil Felix ja sekelduste sügis".

Tegemist on igati toreda looga, mille peategelaseks on noor siil, kes satub jäneste puuri ja saabki endale kasuvanemateks endast väga heal arvamusel oleva isajänes Alberti ja tunduvalt arukama ja maailma asjadest rohkem jagava emajänes Inese. Just tema paneb ka siilile nime Felix, mis tähendab ladina keeles õnnelik. Võib ka öelda, et siilil on jäneste juures üsnagi õnnelik lapsepõlv, kuid see saab ükskord läbi ja raamatu kangelasel tuleb minna esialgu loomaaeda ja hiljem juba laiemat maailma avastama. Ja ega see loomaaedki nii ohutu paik ole, sest keegi tegutseb ööpimeduse varjus ja külvab loomaaia asukate hinge hirmu. Pärast tutvumist lõviperega õnnestub siilil mõistatus lahendada ja kurjategija saadakse kätte. Seikluste käigus aga avastab Felix endas ootamatu luuleande ning see kulub talle hiljem marjaks ära, kui elu ta eksinud päkapliks Kerliga kokku viib.

Seni viimases raamatus "Siil Felix ja sekelduste sügis" viivad sekeldused Felixi loomaaiast välja ning tal tuleb tegemist teha üsna pahatahtlike inimeste ja koertega. Millega need sündmused lõpevad, saab iga lugeja teada juba raamatust.

Kõigi nende raamatute puhul tuleks kindlasti esile tõsta kunstniku panust. Regina Lukk-Toompere on valinud igale raamatule eri tonaalsuse. Kui jõulujutt on toredates punastes toonides, siis loomaaia kriminaalseid sündmusi kirjeldavas raamatus valitsevad öised sinakad värvid. "Sekelduste sügise" ruuged sügisvärvid on aga äratuntavad juba raamatu kaanepildil.

Krista Kaer

ilmunud

Saksa-eesti fraseoloogiasõnaraamat

Rita Tasa
592 lk
kõva köide

Fraseologismid on iga keele ilmekaim sõnavara osa. Need on püsivad ning tervikliku tähendusega, tavaliselt piltlikud sõnaühendid, nagu idioomid, püsivõrdlused, piltlikud liitsõnad vms.

Selle sõnaraamatu eesmärgiks on tutvustada saksa fraseoloogiat (esitatud on üle 8000 keelendi), seejuures on piirdutud väljenditega, mida tuntakse kõigis saksa keelt kõnelevates maades.

Sõnaraamatus on esikohale paigutatud saksa fraseologismid rühmitatud keskse sõna ehk tuumsõna järgi, mis on ühtlasi märksõnaks. Märksõnad on järjestatud alfabeetiliselt.

Et aidata sõnaraamatu kasutajat teda huvitavate eesti fraseologismide leidmisel, on need koondatud sõnaraamatu lõppu paigutatud indeksisse. Kõigile saksa keele huvilistele, kes soovivad oma keelt rikastada ja elavdada.

Klassi ja lavale

Näidendivalimik
Koostajad
Viivi Maanso,
Merike Vardja,
Kaider Vardja
352 lk
pehme köide

Mängitagu kus tahes – ikka on vaja näitlemisvara, mida tundub alati nappivat. Ehk suudab praegune valimik näidendipõuda pisut leevendada.

Teadlik mängimine algab tutvumisest näidendi tekstiga – dialoogivormis kirjandusteosega. Seda on mõnevõrra raskem lugeda kui proosateksti.

Näidendis puuduvad enamasti tagasivaated, ulatuslikud olustiku-, tegelaste välimuse jm kirjeldused. Kujutluse loovad põgusad remargid.

Tegelaste mõttemaailma ja iseloomuga tutvutakse nende käitumise, eelkõige kõne kaudu. Tegelaskõne on tihti katkendlik, kõike ei öelda lõpuni välja.

Nii nõuab draamavorm lugemisel enam süvenemist, tähelepanelikkust ja kaasamõtlemist kui proosa, kuid võimaldab samas erisuguseid tõlgendusi ning avarat fantaasialendu.

Valimiku näidendid:
Mihkel Ulman "Kohkumatud lapsehoidjad"
Mihkel Ulman "Peeglimeister"
Ain Kaalep "Roosalinde saatus"
Rain Mikser "Viimased gröönid"
Rain Mikser "Gagarinid"
Peeter Sauter "Lõvi ei söö ingleid"
Maia Punak "Kõnelused"
Tom Lykos, Stefan Nantsou "Kivid"
Merle Karusoo "Laste riskiretk"
Juhani Püttsepp "Kärt"
Ave Alavainu "Rong katusel"
Urmas Lennuk "Liivakellade parandaja"
Triin Sinissaar "Elisabethi lugu"
Valter Uusberg "Vaim"
(Mart Kivastiku järgi)
Urmas Lennuk "Boob teab"

Viivi Maanso, Merike Vardja, Kaider Vardja, *koostajad*

Võluvad muinasjutud

Karel Viotti
"Vahva raamatu" toimetaja

"Euroopa kauneimate muinaslugude" ligi kahesajal leheküljel on seitsme riigi kümme muinasjuttu.

Ma ei oska teile küll öelda, mille põhjal just selline valik tehti, aga ilmselt mingitele statistilistele näitajatele tuginedes on need lood kauneimad ja ka tuntuimad kogu Euroopas.

Tegelikult ei ole aga valikupõhimõtted eriti olulised, sest sõltumata päritolust on kõikide nende muinasjuttude ülesanne ja eesmärk rõõmustada lugejat või väiksemate laste puhul ka kuulajat. Sellega tulevad need muinasjutud kenasti toime.

Selline paks raamat on köidetud kõvade kaante vahele ja nagu muinasjuttude puhul kohane, on "Euroopa kauneimad muinaslood" illustreeritud kaunite joonistustega, mis saadavad lugejat läbi kõikide ohtude ja katsumuste, mida kogevad muinaslugude kangelased. Esikaant ehib aga konn-tsaaritar samanimelisest Vene muinasjutust.

Raamatu tagakaanel on toodud järgmine iseloomustus nii muinasjuttudele üldse kui ka sellele konkreetsele raamatule: "Muinasjutud sünnivad, õitsevad, rõõmustavad inimeste meeli maailma igas nurgas. Nad on nagu fantaasia, iidse rahvatarkuse, õigluse ja värskete tunnete voog, mis aja jooksul ei ähmastu.

Raamatust saab lugeda kõige kaunimaid ja tähendusrikkamaid muinasjutte Euroopa muinaslugude ammendamatust varasalvest.

Kümne muinasloo hulgas on Itaalia, Rootsi, Prantsuse, Hispaania, Vene, Saksa, Soome kõige tuntumad ja armastatumad muinasjutud."

Itaalia ja Saksamaa suurest muinasjutuvaramust on sellesse raamatusse mahtunud kaks lugu, teised maad on esindatud ühega.

Päritolumaast olenemata ühendab kõiki muinasjutte nendes peituv moraal, mille sõnum on ilus ja lihtne: headusega saavutatakse alati rohkem kui kurjusega, tarkus võidab alati rumaluse, ja kes otsib, see leiab.

Olgu see siis nõiutud loss Rootsi samanimelisest muinasloost, kaunis kaasa Hispaania muinasjutust "Kolm apelsini" või õnnelik ja õpetlik lõpp kõikides nendes lugudes.

Oma kogemustest muinasjuttudega tean, et muljed, uudsus ja põnevus nendes lugudes on visad hääbuma.

Nii on ikka huvitav lugeda juba mitmeid kordi loetud ja tegelikult juba pähekulunud lugusid.

Ja peaaegu samasuguse õhinaga nagu lapsepõlves lugesin ma läbi ka need kümme lugu, mõtlemata sellele, milliselt maalt need lood pärinevad ja kes nad välja mõtles. Puhas lugemise nauding ja kaasahaarav lugu oli see, mis mind köitis.

Ja ilmselt loen ma ka edaspidi neid ja paljusid teisi muinasjutte, sest nendes on kergus ja äratundmisrõõm, mida tänapäeva kiiresti liikuvas maailmas on üha raskem leida ja kinni hoida.

Aga need muinasjutud on midagi sellist, mis on läbi aegade jäänud just selliseks, nagu nad olema peavad – ideaalse maailma peegelpildid.

Euroopa kauneimad muinaslood

Tõlkinud
Anne Kalling
192 lk
kõva köide

Kersti Kreismann Apollo sünnipäevanädalal Euroopa kaunimaid muinasjutte ette lugemas. *Foto: Vitali Šupenja*

Täna räägime Briti saartest

Tiiu-Mai Loko

"Let us Explore the British Isles" on koostatud gümnaasiumiklassides valikaine "Suurbritannia maalugu" õpetamiseks või inglise keele tundide täiendavaks materjaliks.

Et peatükid kajastavad Briti saari küllaltki mitmekülgselt, on see raamat ka teatmeteos inglise keele ja kultuuriga tegelevatele inimestele, sest annab rohkem kui tavapärane turismiteatmik, mis kirjeldab esmajoones vaatamisväärsusi.

Raamatus käsitletakse järgmisi teemasid:

• Briti saared, Suurbritannia ajalugu; parlament, valitsus ja poliitilised parteid; monarhia;

• kaasaegne Suurbritannia; briti aasta: pühad, üritused, festivalid;

• isikud ja kohad, mida peaksime teadma (10 kõigi aegade kuulsaimat britti ja UNESCO maailma kultuuripärandi objektid Suurbritannias);

• Ühendatud Kuningriik, London, Inglismaa, Šotimaa, Wales, Põhja-Iirimaa, Iiri Vabariik;

• Suurbritannia ja Eesti kontaktid; nõuanded neile, kes kavatsevad sõita Suurbritanniasse.

Õppurile on kindlasti kasulikud iga peatüki lõpus olevad vestlust arendavad küsimused, mis on koostatud briti-eesti võrdluse põhimõttel iga eluvaldkonna kohta. Need aitavad paremini aru saada saareriigi probleemidest, aga teinekord ka paremini mõista seda, mis toimub Eestis.

Raamat on illustreeritud paljude fotodega, enamik neist pärineb autori isiklikust kogust.

Loodetavasti mõjub tujutõstvalt väike kujunduslik element – lambake William Woolly, mis sümboliseerib kenasti kõiki Briti saari ja juhib lugejat humoorikalt läbi kogu raamatu, öeldes vahel ise vaimukaid asju, vahel tsiteerides teisi tähtsaid tegelasi.

Raamatu juurde kuuluv CD sisaldab kuulamismaterjali: hümne, katkendeid kuninganna ja kuulsate poliitikute kõnedest, luuletusi ja laule, lühikesi tekste walesi, iiri ja šoti gaeli keeltes, lisaks iiri ja šoti laule eestlaste esituses.

Raamatule oli raske nii-öelda joont alla tõmmata, aga ühel kaunil detsembrikuu hommikul tuli seda siiski teha.

Elu aga ei peatu ja sündmused aina lisanduvad.

Niisiis jõudis raamatu kaante vahele veel näiteks uudis samasooliste abielude legaliseerimisest, kuid konservatiivide partei uue liidri David Cameroni nimi jäi paraku välja...

Loodan, et aitan selle raamatuga kas või pisut kaasa eestlaste silmaringi laiendamisele ning brittide ja eestlaste heade suhete süvenemisele.

Käige kindlasti ära Suurbritannias ja Iirimaal, seal on nii palju näha ja avastada.

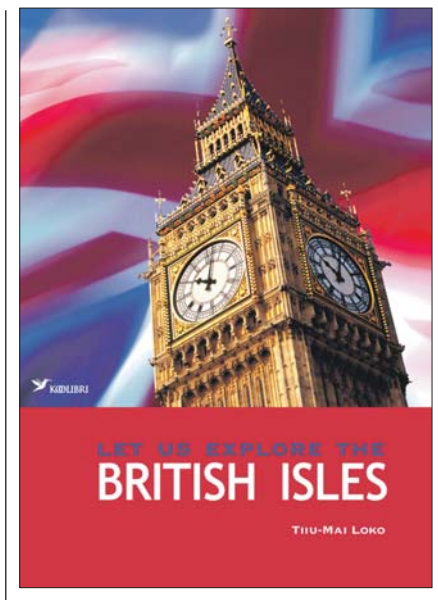

Let us Explore the British Isles

raamat ja CD
Tiiu-Mai Loko
320 lk
kõva köide

Kaardiköide kui rahvusatlas

Hardo Aasmäe
väljaande peatoimetaja

Kahtlemata on "Suure maailma atlase" ilmumine Eesti 2005. aasta kirjastamise suursündmus, sest tegemist on esimese nii mahuka eestikeelse atlasega.

"Suur maailma atlas" on "Eesti entsüklopeedia" kaardiköide. Eelmise kaardiköite ilmumisest 1989. aastal on juba palju vett merre voolanud ja maailm on selle aja jooksul palju muutunud. Pole enam Nõukogude Liitu ega Jugoslaaviat, kaks Jeemenit on liitunud ja Etioopiast on eraldunud Eritrea. Kõik need riikide poliitilises ja majanduslikus olukorras toimunud muutused kajastuvad ka käesoleva atlase kaartidel.

Käesolev atlas on tegelikult enam kui "Eesti entsüklopeedia" üks osa, selle kasutusvõimalus on võrratult laiem. Lähitulevikus on ta kahtlemata kasutatav ka rahvusatlasena, sest tema koostamisel on eeskuju võetud maailmas laialt kasutatavatest rahvusatlastest. Üldosa käsitleb maailma tervikuna, seal kajastatavad loodus- ja ühiskonnanähtused puudutavad suuremal või vähemal määral ka Eestit ning annavad kõikvõimalikeks võrdlusteks hädatarviliku taustateabe. Seejärel tulevad maailma erinevate piirkondade kaardid, mille kohta kehtib rahvusatlaste põhimõte: lähipiirkondi kajastatakse üksikasjalikumalt. Järgneva osa moodustavad Eesti piirkondlikud ja erikaardid.

Kolmanda universaalse rollina kahe eelnimetatu kõrval näevad koostajad võimalust kasutada käesolevat atlast võimalikult suures ulatuses Eesti ajaloolise kirjavara mõistmisel. See on seotud maailma kohanimede muutumisega viimase paarisaja aasta jooksul.

Ümbernimetamised on seotud põhiliselt poliitiliste muutustega. Palju on nimemuutusi Aafrika ja Aasia koloniaalaladel. Samuti Kesk-Euroopas, kus kaks maailmasõda on piire muutnud.

Seetõttu on püütud kas kaardil või registris anda ka varasemad nimekujud (Königsberg–Kaliningrad, Wrocław–Breslau, Bratislava–Presburg jne). Kui atlasest ei saa kätte kõiki varasemaid nimekujusid, siis täiendavat teavet on võimalik saada "Eesti entsüklopeedia" artiklist, kui vastav viide on atlase registris olemas.

Esimesena sai Hardo Aasmäelt ettetellitud atlase A&O poest kätte Tiia Aatonen.

Õigupoolest ei ole atlas midagi muud kui teatmeteos, kus teave on väljendatud kartograafiliste võtetega. Oleme atlase registri seostanud entsüklopeedia köidetes olevate kohanimedega, see põhimõte kajastub ka atlases kasutatavas nimekirjutuses.

Üldine nimekirjutus lähtub eelkõige igale rahvale ainuomasest kultuuriruumist. Vahetu toponüümiline ruum piirneb enamjaolt etnilise asustusala ja selle lähiümbrusega. Selles kasutatakse sageli omanimesid, nagu Riia, Peterburi ja Pihkva, mis erinevad asukohamaa nimekirjutusest.

Enamik maailma kohanimesid on jõudnud meieni teiste kultuuride kaudu. Kesk-Euroopa kohanimedes on tunda Saksa mõju, maailmameredel Inglise ning endise Vene impeeriumi alal ja Kirde-Hiinas Vene mõju.

Laialdaselt kasutatakse asukohamaa rahvaste omanimesid. Samas on nimekirjutus teinud XX sajandil läbi olulisi muutusi, eriti seoses impeeriumide langemise ja koloniaalsüsteemi lagunemisega. See on toonud kaasa iseseisvunud rahvaste loomupärase soovi rahvuslike nimekujude üleilmseks kasutuselevõtmiseks.

Kuna nimekirjutus on igas kultuuris teatavas mõttes traditsioon, siis on tulnud meil leida sobiv viis, kuidas ühitada eesti keeles väljakujunenut nimede algupäraga.

Paraku on algupäraste nimede tarvituselevõtmisel piirid, eriti sel juhul, kui kasutatakse ladina tähestikust erinevat tähestikku.

Arvestades meie kultuuritausta, oleme püüdnud kaartidel anda soome-ugri rahvaste ajaloolise asuala käsitlemisel ka soome-ugri nimekujud. Oleme omanimede kasutamise põhimõtet rakendanud mitme teisegi sellise rahva – baskide, galeegide, kõmride – nimede puhul, kellel seni omariiklust ei ole.

Atlase kaartide valiku on teinud geograafiakandidaat Lev Vassiljev, kellele kuuluvad meie erilised tänusõnad.

Samuti on heade nõuannetega abiks olnud filosoofiadoktor Peeter Päll, geograafiakandidaat Ott Kurs ja filoloogiakandidaat Anu-Reet Hausenberg. Põhilise osa kaartidest on teinud Läti kaardikirjastus Jana Seta. Eesti piirkondlikud kaardid on valmistanud AS Regio.

"Suur maailma atlas" on esitatud 2005. aasta Eesti Vabariigi teaduspreemia saamiseks geo- ja bioteaduste alal.

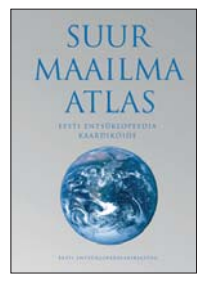

Suur maailma atlas
288 lk
kõva köide
Üle 280 erineva kaardi maailma ja Eesti kohta

Möödunud sajand krooniku pilgu läbi

"XX sajandi kroonika" on Eesti algupärane ajalooraamat, mille kolmas osa jätkab ülevaadet möödunud sajandil Eestis ja maailmas toimunust. Köide hõlmab ajavahemikku 1. november 1961 – 20. jaanuar 1981.

Kui eelmise köite viimaseks tähtsündmuseks jäi Jossif Stalini surnukeha Moskvas Punasel väljakul asuvast mausoleumist väljaviimine ja Kremli müüri äärde matmine, siis see köide lõpeb päevaga, kui Ameerika Ühendriikides vannutati ametisse 40. president Ronald Reagan, kes kuulutas NSV Liidu "kurjuse impeeriumiks" ja pidas võitlust selle vastu demokraatliku maailma peaeesmärgiks.

Raamat pakub äratundmisrõõmu neile, kes veel 1960. ja 1970. aastaid mäletavad, noorematele tutvustab aga ajastut, mis nende jaoks on juba ajalugu. Nõukogude Liidus oli selle ajalooperioodi tüvikuks nn Brežnevi seisakuaeg (stagnatsioon), mis järgnes nn Hruštšovi sulale. Seda ajajärku meenutatakse ka kui Nõukogude Liidu suhtelise heaolu ajastut, seda muidugi nõukogude mõõdupuu järgi. Eestis puudutas heaolu tõus eelkõige maarahvast, kelle sissetulek oli linnarahva omast paar korda suurem. Eesti tõusis ametlikult registreeritud sissetulekute poolest Nõukogude Liidus esikohale. Muud elatustaseme näitajad, mis kajastasid tegelikku tarbimist, olid Eestis samuti Nõukogude Liidu kõrgeimad. Ent siiski jäädi nendega maha kommunistliku maailmasüsteemi arenenumatest riikidest, Lääne-Euroopa maadest rääkimata.

Vene migrantide tulv Eestisse hakkas vähenema, mille põhjuseks oli sündivuse vähenemine Venemaal. Selle nii-öelda demograafilise venestamise nõrgenemist püüti korvata kultuurilise venestamisega, suurendades vene keele osatähtsust hariduses ja teaduses.

Euroopas otsese sõjalise vastasseisu ärahoidmine viis Nõukogude Liidu bloki ning USA eestvedamisel kujunenud demokraatialeeri vahelise ülemaailmse rivaliteedi üle kolmandatesse riikidesse. Selle ilminguiks olid kaks sõda Lähis-Idas, sõda Vietnamis, sissetung Afganistani ning loendamatu hulk sõdu, riigipöördeid ja poliitilisi mõrvu arengumaades.

Võitlustes kodust kaugemal hakkas tunda andma Nõukogude Liidu üldine mahajäämus. Olles jäänud lootusetult iganenud majanduse ekstensiivse arengu mudeli juurde, ei suutnud see sammu pidada lääne tööstusriikidega. Esimeseks hoiatuseks oli kaotus ameeriklastele Kuule jõudmise võidujooksus, teiseks Nõukogude Liidu elektroonikaalane mahajäämus. Lisaks vilets toitlusolukord ning tarbekaupade ja elamispinna puudus.

Kroonika kolmandas osas on kroonik jälginud maailma poliitika-, kultuuri- ja spordielu ning kodu- ja välis-Eesti sündmusi, samuti inimeste eluolu, moesuundumusi ja uudiseid. Rohketel fotodel näeb nii tuntud persoone kui ka Eesti tavainimesi.

Eneken Helme

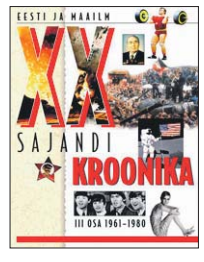

XX sajandi kroonika
Eesti ja maailm
III osa
414 lk
kõva köide

ilmunud

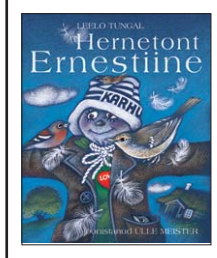

Hernetont Ernestiine
Leelo Tungal
Ülle Meister
64 lk
kõva köide

"Väike hernetont tõstis käe, et päike ei segaks kaugusse vaatamist, ning uudistas ümbrust. Linde lendas saginal ühe puu otsast teise otsa, mesilased voorisid taru ja remmelgaõite vahet, endal meelõhnast silmad segased peas, taimekesed upitasid end peenardel üha kõrgemale – kõigil oli tuhat tegemist ning keegi ei märganud Ernestiinet. Mingi loom oli otse tema nina all peenrasse pugenud, nii et mullast paistis veel ainult eluka heleroosa kiilas saba.

"Tere!" hüüdis saba äkki, nii et Ernestiine lausa võpatas. "Kas pole ilus ilm?"

"Tere!" vastas hernetont viisakalt. "Aga kui sa heast ilmast lugu pead, miks sa siis peenrasse peitu poed, nii et ainult saba vingerdab maa peal?"

"See siin on vaba maa ja igaüks teeb, mis tahab!" vastas saba. Kes on see saba ja mis Ernestiinega edasi juhtub, saab lugeda Leelo Tungla uuest lasteraamatust.

Raamatus on palju toredaid pilte, mille on joonistanud Ülle Meister.

Abiks tugitoolisportlasele

15 talvise olümpiaala reeglid ja 18 muud talvist ala
Koostanud
Vello Lään
104 lk
kõva köide

Et oleks lihtsam jälgida veebruaris toimuvaid Torino olümpiamänge, on Eesti Entsüklopeediakirjastus välja andnud raamatu "15 talvise olümpiaala reeglid ja 18 muud talvist ala".

Raamat tutvustab lugejale lihtsustatud käsitluses talispordialade reegleid ja puudutab põgusalt ka nende alade ajalugu. Taliolümpial võisteldakse kuuel suusaalal – murdmaasõidus, suusahüpetes, mäesuusatamises, kahevõistluses, laskesuusatamises ja vigursuusatamises – ja neljal uisualal: kiiruisutamises, jäähokis, iluuisutamises ja lühirajauisutamises.

Olümpiamängude kavas on ka jääkeegel ehk *curling*, lumelauasõit ning kolm kelguala: bobisõit, kelgutamine ja skeleton. Kõigi nende 15 taliolümpiaala kohta leiab raamatust ka selgitavad illustratsioonid.

Raamatu lõpus on käsitletud ka selliseid alasid, mis on korduvalt üritanud olümpiamängudele pääseda: need on jääpurjetamine, suusaorienteerumine, suusabobil ja monosuusal sõit ning talvine triatlon.

Lühidalt räägitakse sellistest aladest, mida võiks talviti Eestiski harrastada, nagu luudpall ehk *broomball*, *ringette*, jäägolf, lumepolo, *joring* ja *tubing*. Põgusalt on juttu talvisest tehnikaspordist – nii jäärajasõidust (autoga ja mootorrattaga) kui ka maastikul mootorkelguga sõitmisest.

Raamat on järg kaks aastat tagasi ilmunud teatmeteosele "38 suvise olümpiaala reeglid".

Ebeli Nahkur

Vene keel on jälle moes

Riina Lõhmus

Inga Mangus on populaarsete põhikooli vene keele õpikute "Bõstro i veselo" autor. Valmimas on tema esimene õpik gümnaasiumile uuest sarjast "Bõstro i uspešno", mis eeloleval õppeaastal koolidesse jõuab.

Olite juba tudengipõlves vene keele õpetamise entusiast, hiljem kaitsesite doktoriväitekirja, nüüd õpetate lapsi ja täiskasvanuid, juhite Puškini keelekeskust ja jätkate eesti koolidele uue põlvkonna vene keele õpikute koostamist ja täiendamist.
Mille poolest on teie õpikud innovaatilised, nii et haridusametnikud neid esialgu isegi tunnustada ei tahtnud?
Vene keelel on eesti koolis olnud kaua aega kummaline "lähivõõrkeele" staatus, isegi praegu ei arvestata vene keele õppimise eest võõrkeele ainepunkte. Õpikud olid rasked, grammatika venekeelne. Kuidas sa aga õpid grammatikat keeles, mida üldse ei oska.

Minu õpikute ülesehitus tugineb mu teadustööle ja kõige olulisem uuendus ongi see, et tõin kooli vene keele kui võõrkeele õpetamise meetodid, mida seni kasutati küll kursustel, mitte aga koolis. Minu õpikute dialoogid, sõnavara, vestlusteemad ja harjutused lähtuvad praktilise suhtlemise vajadustest. Lisasin õpikutesse ka kultuurierinevuste koloriiti ja huumorit, et lõbusam õppida oleks.

Nagu igal õpetajal, nii on ka igal õpilasel oma isikupärane viis võõrkeelele läheneda ning selle arvestamine on õpiku koostamise tähtis põhimõte. Uues gümnaasiumiõpikus lisandub kõnekeelele põhjalikum vene kultuuri tutvustus.

Kord näitasin koolitunnis üht vana postkaarti kuulsa vene balletipaariga ja küsisin, mis maja see nende taustaks küll on. Mitte keegi ei tundnud pildilt ära Suurt Teatrit ja need olid gümnaasiumi lõpuklassi lapsed! See on *obidno*, tegu pole ju ainult vene kultuuriga, vaid osaga maailma kõrgkultuurist.

Kas vene keelel on Eesti ühiskonnas praegu head või kehvad ajad?
1990ndate alguses hakati Eesti koolides vene keele tundide arvu vähendama, mõnes koolis loobuti vene keelest täiesti, ja nii läks kümme aastat. Üles on kasvanud terve põlvkond eestlasi, tänased 20–30-aastased, kes ei oska üldse vene keelt.

Ma näen neid Puškini keelekeskuse kursustel ja tean, kui hädas nad tegelikult on. Sest teadlikumates vene peredes suunatakse lapsi koolis eesti keelt õppima ja võetakse vajadusel lisatunde.

Eesti ärijuhid peavad tähtsaks, et töötajad valdaksid oma vene klientide ja äripartnerite keelt ning eelistavadki tööturul eestlastele üha sagedamini vene noori, kes oskavad suurepäraselt eesti ja inglise keelt ning lisaks valdavad vabalt ka vene keelt.

Mul on tunne, et Eesti keelepoliitika pole olnud piisavalt läbimõeldud, sest kui soov oli vene keele mõju Eesti ühiskonnas vähendada, siis välja on kukkunud nii, et kannatab hoopis eesti noorte konkurentsivõime.

Kuidas on vene keele käekäik Eestis teie karjääri mõjutanud?
Huvi langus vene keele vastu sattus just sellele ajale, kui mina tööle asusin. Paljud mu ülikoolikaaslased, eestlastest vene filoloogid, vahetasid nii-öelda värvi ja hakkasid kirjutama eesti keele õpikuid venelastele, vene koolidele, sest see tõi rohkem leiba lauale.

Mina aga otsustasin minna täispangale ja jätkasin sellega, milleks olin valmistunud kogu elu – vene keele kui võõrkeele õpetamisega – , ja siirdusin Moskvasse aspirantuuri.

Küllap pidasid kolleegid mind toona päris ullikeseks, sest kõigile tundus, et kohe sureb vene keele õpetamine Eestis välja. Õnneks on vene keel praeguseks koolides tublisti populaarsust kogunud ja võitleb võrdväärse koha eest Eestis õpetatavate võõrkeelte seas.

Olete sündinud Tallinnas, õpikute kirjutamise pisiku saite emalt, kes jagas samuti aega loengute ja kirjatöö vahel.

Teie abikaasa on nii Eestis kui maailmas tunnustatud Cervantese uurija, põline moskvalane, kes Eesti elust vahel tüdinuna Venemaale teie sõnade kohaselt nostalgiakomandeeringule sõidab, aga sealt üsna ruttu ja rõõmsalt jälle tagasi pöördub.

Teil on kaks koolieas tütart, kes on nii eesti kui vene päritolu. Kui raske oli teie kodus kaaviar, vene pliinid ja mulgikapsad kokku sobitada? Tegelikult tahaksin teada, millised olid teie valikud tütarde haridustee üle otsustades.
Mulgikapsaste ja verivorstiga on küll nii, et kui meie naispere eesti toitudel hea maitsta laseb, ei vaata abikaasa meie poolegi. Lööme kõik Eesti elus igati kaasa, köögis oleme aga ehtne vene perekond.

Olen muide väga hea kokk ja tütre 7. sünnipäevaks ei pannud ma tordile mitte seitset küünalt, vaid valmistasin ühe küünla juurde seitse erinevat torti, üks keerulisem kui teine.

Aga tütarde haridusteed kavandades pidime tegema tõesti raskeid otsuseid. Arutlesime nii, et kui tahame oma lapsi tulevikus näha kõrgelt haritud inimestena Eestis, peavad nad täiusliku eestikeelse hariduse saama.

Lisaks õpivad nad vene keelt Venemaa kooliprogrammi järgi. Kuigi nad oskavad igapäevastel teemadel vene keeles lobiseda nagu päris vene tüdrukud, poleks see venekeelses keskkonnas kõrgtasemel toimetulemiseks piisav.

Praegu oleme kindlustanud, et nad saavad täiskasvanuna ise otsustada, mida edasi teha.

Mul on kindel usk, et hea keeleoskus aitab toime tulla igaühel, igal pool ja igal ajal.

Filoloogiadoktor Inga Mangus teab, et vene keelt tuleb õpetada kui võõrkeelt.

Kas TEAte?

Heljo Männi ja kõikide laste sõbral Mõmmil on tänavu tähtis sünnipäev. Kui vanaks Mõmmi saab?

Vastused saatke info@tea.ee või TEA Kirjastuse aadressile (10118 Tallinn Liivalaia 28). Õigesti vastanute vahel loositakse 25. jaanuaril välja viis "Pere terviseentsüklopeediat". Võitjad avaldatakse TEA koduleheküljel.

Õiged vastused "Kas TEAte?" detsembrikuu küsimustele: 1) Pildil on paeluss. 2) 25 tonni paberit kulus "Pere terviseentsüklopeedia" trükkimiseks.

ilmunud

Esimeste entsüklopeedia

Ian Harrison
Tõlkinud Ene Laur ja Pille Runtal
288 lk
kõva köide

"Esimeste entsüklopeedia" on maiuspala nii otseses kui kaudses mõttes. Selle lugemist võib vabalt võrrelda elegantse magustoidu nautimisega meeldiva menüü krooniks.

Raamatu kümme peatükki serveerivad maitsekas valikus, mõnusas sõnastuses ning hõrgutava pildimaterjaliga lugusid, teadmistekilde ja kronoloogiat enam kui sajast meid ümbritsevast igapäevasest asjast, mille olemasoluga oleme sedavõrd harjunud, et ei pruugi enam mõeldagi, et neil asjadel on olnud oma algus ja algatajad.

See on raamat esimestest ja eestvedajatest, olgu tegu transpordi, teaduse, riigivalitsemise, söögi-joogi, kaubanduse, meelelahutuse, teaduse, seaduste või spordiga.

Raamatu koostaja Ian Harrison on töötanud mitmel alal ajakirjandusest akadeemiliste ametiteni, seepärast on

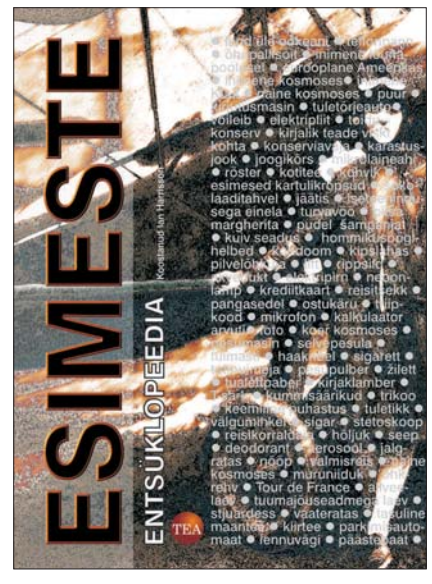

tema vaatenurk usaldusväärne ja intelligentne.

Ta kirjutab lugejale, kellel on loomulik huvi ümbritseva maailma ja selles elanud ning tegutsenud nutikate inimeste ning saavutuste vastu.

Neil, kes otsivad hulle rekordeid või jaburaid ettevõtmisi, tuleb tõenäoliselt pettuda. Ka pole raamatus sisalduvad teadmised kohustuslike killast.

See on raamat rõõmsalt uudishimulikule lugejale, kelle tundeid ei riiva lood loomasoolest valmistatud kondoomidest või hiina hambaarstidest, kes harjutasid hammaste väljatõmbamist päris tavalise laua sisse löödud naelte peal.

See on raamat lugejale, kellele pakub lusti teada saada, kus ja kuidas esimest korda mängiti golfi, mõisteti õigust, tehti teatrit või limpsiti pulgajäätist.

Aastalõpu osturalli järel on ehk õpetlik lugeda ka maailma esimestest supermarketitest ja ostukärudest ning neist teadmistest järgmiseks korraks midagi kasulikku kõrva taha panna.

"Esimeste entsüklopeedia" on ka andunud miljonimängija raamat, olgu sündmuspaigaks kas või kodune tugitool ja publikuks perering.

Raamatut on maailmas saatnud suur edu.

Kohe pärast ilmumist 2003. aastal tõusis see ingliskeelse teatmekirjanduse menukite tippu ja populaarsus ei näi raugevat ka paljudesse teistesse keeltesse tõlgituna.

Kompositsiooniõpetus

Eve Kärner
96 lk
pehme köide

Autor Eve Kärner on kogemustega kunstiõpetaja, kes on veendunud, et kuigi kunsti mõistmist ei saa õpetada, toovad teadmised inimesi kunstile lähemale.

Raamat on esmajoones hea õpik ülevaatliku teemakäsitluse, värvikate illustratsioonide ja asjatundlike soovitustega nii õpetajale kui ka õpilasele.

Kompositsiooniõpetuse põhimõtete tundmine on vajalik väga erinevate erialade inimestele ja seepärast on "Igaühe kunstiõpiku" sarjas ilmunud raamat hariv ja silmaringi arendav paljudele.

Autori tekst on napp ja mõjub seetõttu kohati kategooriliseltki. Seda ei maksa peljata.

Iga teemat toetavad ilmekad illustratsioonid autorilt endalt või valitud reprod tuntud meistritelt.

Dovlatov kui müüt ja veel midagi

Teet Kallas

Varasematel, st kirjanduse jaoks soodsamatel aegadel, oleksin Sergei Dovlatovi "Tsooni" ilmumist eesti keeles Jüri Ojamaa usaldusväärselt autoritruus tõlkes söandanud nimetada koguni keskmisest tõsisemaks kirjandussündmuseks. On ju tegemist selle XX sajandi lõpukümnendil kuidagi üllatavalt, aga samas ka endastmõistetavalt klassikuks kerkinud näiliselt lihtsakoelise jutupajataja ühe olulisema läbimurdeteosega.

Praegu jääb see ilmselt – vähemalt esialgu – sündmuseks suhteliselt väikesearvulise kirjandusgurmaanide vennaskonnale. Aga selleski oletuses on selge viga sees: kirjandusele soodsamatel aegadel oli "Tsooni" ja tegelikult kogu Dovlatovi loomingu legaalne ilmumine omaette raamatuna isegi kirjaniku kodumaal, tema armastatud kodulinnas Leningradis täiesti võimatu.

Lugu vangide riigist

1970. aastatel kirjutatud jutustus (või siiski ehk romaan? – proosa žanripuhtus polnud Dovlatovi jaoks kunagi esmaprobleem, tema pajatas oma lugusid väljaspool kaanoneid – nii, nagu need välja kukkusid) ilmus esmakordselt raamatuna juba pärast kirjaniku emigreerumist USA-sse 1982. aastal. Selge see, miks "Tsoon" jäi Nõukogude Liidus ilmumata.

See on tõene lugu vangilaagrist vangivalvuri silma läbi. 1962–1965 teenis noor Dovlatov armeeaega Komi ANSV-s vangilaagri valveteenistuses. See oli lugu vangide riigist – mis sellest, et ühed olid ühel, teised teisel pool okastraati. Sulaajastu oli selja taha jäänud, nüri brežnevlik stagnatsioon ahendas aasta-aastalt kirjanduse tegevusvälju. Dovlatovi andele polnud sel ahtal mänguplatsil kohta ette nähtud.

Sergei Dovlatov ajakirjanikuna Tallinnas. *Foto: Faivi Kljutšik*

Ent jätkem "Tsooni" avastamine lugejatele. Nii palju vaid teed juhatava pisiintriigina, et lugu algab eesti mehe Kalju Pahapilli looga, kes algul väidab, et eestlane peab elama Eestis, hiljem aga, et hoopis Kanadas.

Dovlatov Tallinnas

Aastatel 1974–1976 elas Dovlatov Tallinnas. Teenis leivaraha ajalehetööga (tekstide vorpimisega, nagu ta ise ironiseeris) vägagi punaparteilises Sovetskaja Estonijas, elas kusagil Kalamaja kandis agulimajas ja kirjutas seal oma jutte. Kui ta parajasti pidu ei pannud. Alkohol oli ta probleem ja ta saatus nagu tuhandetel teistel loojatel. Peale selle lootis ta kirjastuses Eesti Raamat välja anda oma esimest legaalset raamatut, protsess oli talle tükk aega küllalt lootustandev, aga ilmumata see raamat jäigi.

Kirutud ja armastatud

Eesti-perioodist pärineb Dovlatovil terve hulk jutte, mingi osa neist hiljem ka eesti keeles ilmunud. Erinevalt paiguti traagilise, paiguti koomilise, lausa läbivalt aga vihaselt ausa ja selge "Tsooni" tõelähedusest esindab aga Eestitsükkel juba Dovlatovi seda proosat, mille pärast teda ehk kõige rohkem armastatakse, aga ka kirutakse.

Need on vabalt voolavad, kohati suisa baroksed pajatused, kus kummalises sünteesis põimuvad vastuvaidlematu faktitõde ja uljas, kohati peaaegu süüdimatu luiskamine.

Viimane sarnaneb sageli pidurid kaotanud auto allamäge kihutamisega. Mis lust on meilgi lugeda, kuidas ajakirjanikust autor sõitis külla kuulsale lüpsjale Leida Peipsile, et kirjutada tema eest kiri Leonid Brežnevile – aga rongisõit Tallinnast Paidesse toimub kupeevagunis ja kestab mitu konjakiküllast päeva!

Lisagem sorava jutustajatalendi ja lihtsa keelekasutuse, tulemuseks saame lummavalt ühemõttelise reportaaži jaburast riigist ja absurdsest ajast. Nii pole midagi imestada, et impeeriumi lagunedes tuli Dovlatovi proosa ookeani tagant tema kodumaale tagasi.

Samas tahan toonitada, et Sergei Dovlatovi proosa pole liiga kuri. Ta ei osanudki seda olla. Ta oli selleks liialt suur epikuurlane.

Ta elas keset absurdi, mängis selles kaasa, ironiseeris viinapitsi taga istuva köögidissidendina nii impeeriumi üle kui ka iseenda üle impeeriumis.

Päriskuulsus ja müüt

Kolossina mureneva impeeriumi imelikud absurdid jäid ta põhiteemaks ka New Yorgis. Selle lõplikku kokkukukkumist ta ei näinudki.

Temale antud aeg sai enne otsa. See mahtus verstapostide 1941–1990 vahele.

Õige pisut sai terve elu tõsiseltvõetavaks päriskirjanikuks saada ihanud elurõõmus-elukurb lehemees Sergei Dovlatov nautida ka päriskuulsuse magusmõrkjaid vilju.

Päriskuulsus ja müüt tulid juba pärast. Nüüdseks on selge, et Dovlatov on üks vene kirjanduse firmamärke XX sajandi viimasest veerandist. Müüt või mitte, päris selge pole siiani ju seegi, miks just tema?

Miks just ta näiliselt lihtsad pajatused ja luiskelood, aga mitte näiteks see või too või kolmas?

Miski jääbki ilmselt saladuseks. Teatav saladus, või siis seletamatus, nagu teame, käib aga tõeliselt suurega alati kaasas.

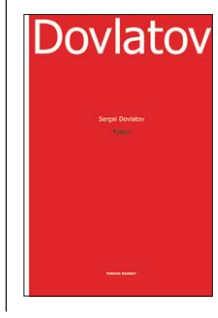

Tsoon.
Vangivalvuri märkmed
Sergei Dovlatov
Vene keelest tõlkinud
Jüri Ojamaa
176 lk
"Punane raamat"

ilmumas

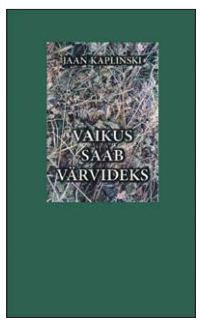

Vaikus saab värvideks

1955–2005
Jaan Kaplinski
120 lk
pehme köide
Kujundanud
Kalli Kalde

Kui kirjanik tunneb end olevat jõudnud verstapostini, sünnib sageli teos, mis võtab kokku tema senise loomingu.

Luuletaja puhul võib selleks teoseks olla valikkogu, Jaan Kaplinski puhul äsja ilmunud "Vaikus saab värvideks". Luulevalimik, mis ehk pigem tähistab nominaalset kui reaalset verstaposti, nimelt kirjaniku 50-aastase loome- ja 65-aastase elutee täitumist.

Viie aasta eest ilmunud kapitaalsest valiküllitisest "Kirjutatud" on käesolev kogu pehmem nii käsitsetavuse kui käsitletavuse poolest. Kaasatud on uut ja eelmisest valikust väljajäänut.

Luulekogu "Vaikus saab värvideks" sisaldab tipmisi fragmente Kaplinski luule kesksest ideest: eri meeltega kogetav vastandite maailm on siiski ainuline harmooniliselt tunnetatav tervik.

Või nagu kriitikud seda juba kaunilt on sõnastanud: Kaplinski luule õpetab meid nägema liivateras maailma ja veepiisas ookeani.

Olavi Teppan

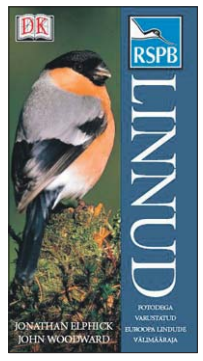

Linnud

Jonathan Elphick,
John Woodward
Inglise keelest tõlkinud
Kai Vare,
kohandanud
Eerik Leibak
224 lk
pehme köide
neljavärvitrükk

Taskuformaadis teatmik tutvustab 320 Euroopa linnuliiki. Nad on jagatud kuude lihtsalt eristatavasse rühma: värvulised, mittevärvulised, ranna- ja soolinnud, veelinnud, merelinnud ning röövlinnud.

Igas rühmas on linnud jaotatud sugukondade kaupa, nii et sarnase välimusega liigid on koos, et neid oleks lihtsam võrrelda. Kõigi lindude kohta on olemas nii kvaliteetne lähifoto kui ka joonistus, et neid oleks looduses kergem raamatu järgi kindlaks teha.

Tekstidele on lisatud levikukaardid ja juhised, mille järgi eristada kindlat lindu teistest sarnastest isenditest. Välja on toodud ka vana- ja noorlinnu ning sulestike erinevused.

Raamat on kohandatud Eesti oludele ning sobib nii nendele, kes linde veel väga hästi ei tunne, kui ka edasijõudnutele.

Tauno Vahter

500 kuulsamat kaubamärki

Adidasest
Yamahani
Tory Czartowski
Tõlkinud
Katrin Linask
416 lk
kõva köide

Kaubamärgid ümbritsevad meid kõikjal ja seetõttu on hea teada, mis peitub sügavamal nende nime taga.

Teatmeteoses on 500 kõige tuntuma kaubamärgi lood. Peale üldandmete räägitakse firmade asutajatest, geograafilisest päritolust, nime tähendusest, arengust aastakümnete vältel ning nendega seotud leiutistest ja uuendustest. Sageli lisab autor artiklile mõne vähetuntud või ootamatu fakti.

Poes seisavad reas Coca-Cola, Kenzo, Sony, Microsoft ja paljud teised kaubamärgid – ühest küljest kui tarbimise ülimad sümbolid, teisalt aga on igaühel neist oma huvitav kujunemislugu.

Kust on pärit nimi Marlboro? Millise tuntud alkohoolse joogi üks komponent on kuivatatud täid? Mida on ühist Nokial ja nugisel ning potentsiravimil Viagra ja Niagara joal? Miks on olemas kaks Budweiseri õlut? Raamatus on ära toodud ka firmade logod.

Tauno Vahter

Briljant, mis ei tuhmu

12 tooli

Ilja Ilf ja Jevgeni Petrov
Vene keelest tõlkinud Harald Haug
416 lk
kõva köide
"Punane raamat"

Ilf ja Petrov kirjutamishoos.

Praegu "12 tooli" ladusat teksti lugedes võib vaevalt arvata, millisel viisil ja kui mitme ümbertegemise järel see sündis.

Kirjutama hakkasid autorid raamatut 1927. aasta septembri lõpus Petrovi venna, tol ajal juba tuntud kirjaniku Valentin Katajevi õhutusel ning alguses pididki teose kaanel olema kolme autori nimed. Ilf ja Petrov pidid kirjutama teksti ja Katajev sellele "meistri käega" viimase lihvi andma.

Aga kui esimene kolmandik valmis, leidis Katajev, et materjal ei vajagi läbilöögiks tema redigeerimist ega nimega seostamist. 1928. aasta jaanuariks oli teos juba valmis ning hakkas ilmuma kuukirjas 30 Päeva.

Kuid esimeseks raamatuväljaandeks 1929. aastal oli teksti juba põhjalikult ümber tehtud nii autorite kui tsensorite poolt. Ning see protsess jätkus kuni 1938. aastal ilmunud viimase autorite eluajal ilmunud väljaandeni. Pärast seda on algvariandist peaaegu kolmandiku võrra lühem tekst lõplikuks kuulutatud.

Taolise lõputu lihvimise tulemus on – erinevalt paljudest teistest omasugustest – briljantne ega kaota aktuaalsust vist kunagi.

Nõukaajal oli seda hea lugeda kui nutikat pila Vene värgi aadressil ja tormilistel 1990ndate algusaastatel otsekui peegeldust siis toimunust.

Vast kõige ehmatavam on seda aga lugeda tänapäeval, kui autorite geniaalsus inimloomuse totaka ja kasuahne poole kirjeldamisel eriti silma paistab.

Sest eks liigu meie ümber ju kogu aeg mõni häbelik näppaja või inimsööja Ellotška, Benderitest (või enamasti siiski *wannabe*-Benderitest) rääkimata. Ning küllap luuakse nüüdsama kusagil hämaras tagatoas ka mõni Mõõga ja Saha Liit. Olgem valvsad, seltsimehed!

Mihkel Mõisnik

ilmunud

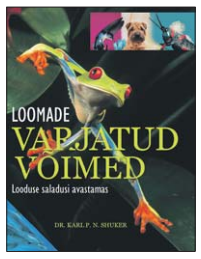

Loomade varjatud võimed

Karl P. N. Shuker
Tõlkinud
Ruth Ling
240 lk
kõva köide

Loomariik ja loomade kohati salapärane käitumine on inimkonda lummanud juba iidsetest aegadest.

Ometigi suhtume teistesse elusolenditesse üleolevalt, pidades neid justkui ebatäiuslikeks olevusteks, kellele on osaks langenud saatus olla meist palju madalamal.

Aga siin me eksime, ja rängalt. Loomade maailmas, mis on vanem ja palju keerulisem kui meie oma, liiguvad sealsed asukad osavalt ja täiuslikult. Nad on õnnistatud võimsate meeltega, mille meie oleme kas kaotanud või mida meil pole kunagi olnudki.

Nüüdisaegne teadus on kummutanud hulga kunagisi eksiarvamusi ja väärseletusi näiteks niisuguste saladuslike nähtuste kohta nagu loomade rännded, liikide kooselu ja loomade suhtlus, nende tajumisvõime, talveuni, tegutsemise rütmid, ellujäämine äärmuslikes tingimustes.

Neis valdkondades tehtud avastused on osutunud isegi hämmastavamaks kui endisaegsed müüdid ja väljamõeldised. Kuid loomariigis on veel küllalt mõistatusi ja iseäralikke nähtusi, mis alles ootavad rahuldavat teaduslikku seletust.

Teksti illustreerivad suurepärased värvifotod.

Aforismide raudvara

Koostanud ja
Tõlkinud
Heiki Raudla ja
Ringa Raudla
386 lk
kõva köide

Ikka ja jälle ilmuvad trükist uued ja uued aforismikogumikud ja enamik neist kaob õige pea kaupluselettidelt. Järelikult vajavad inimesed tänapäeva kiirelt muutuvas maailmas midagi püsivat, mille üle järele mõelda.

Aforismid on selleks igati sobilikud, sest neid võib lugeda igal pool ja igal ajal.

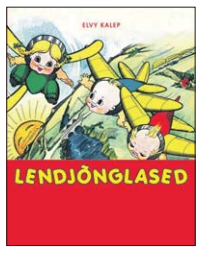

Lend-jõnglased

Elvy Kalep
Tõlkinud
Raul Kilgas
40 lk
pehme köide

See iseäralik raamat on mõeldud lugemiseks nii päris väikestele kui ka üsna suurtele.

Eesti esimese naislenduri Elvy Kalepi 70 aasta eest inglise keeles kirja pandud ja avaldatud lastelugu lendjõnglaste seiklustest oli omal ajal Ameerikas nõnda populaarne, et seda müüdi toona 100 000 eksemplari.

Nüüd esimest korda Eestis ja eestikeelsena ilmuvat raamatut täiendab Heiki Raudla täiskasvanuile mõeldud ülevaade raamatu unustatud autori, vapra lenduri ja seikleja ning laste suure sõbra kirevast elukäigust.

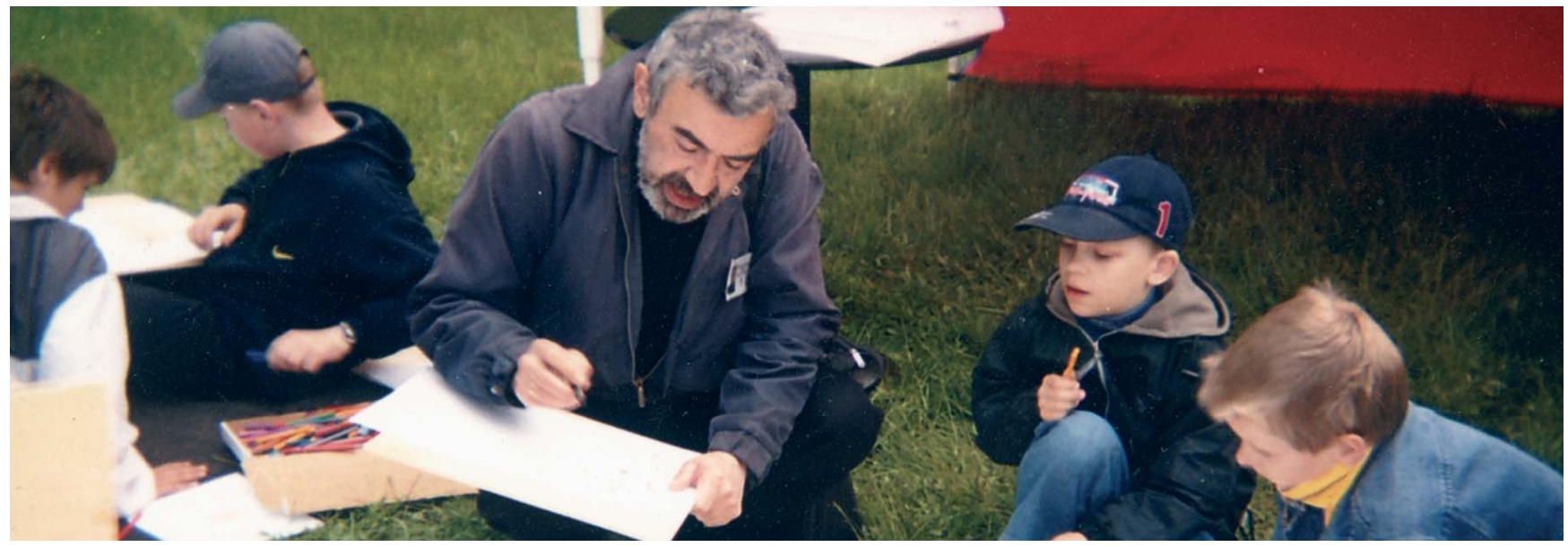

Koos loomadega lapsepõlvemaal

Ita Serman

Loomad on need, kes võtavad meil käest kinni ja viivad lapsepõlvemaale – muidugi vaid siis, kui me oleme suutelised neile selleks kätt ulatama, sõnas Aleksei Turovski (pildil koos lastega joonistamas), lehitsedes oma uut raamatut "Sipelgast vaalani".

Kokku 30 loomalugu

Kõik selle raamatu 30 loomalugu, üks mõnusam kui teine, pärinevad õigupoolest Eesti Raadio venekeelsetest saadetest. "Raadio 4-s oli lastele mõeldud programm "Kuldvõtmeke", mis kestis mitu aastat," ütles Turovski ja meenutas, kuidas nad Vene Draamateatri näitleja Tatjana Semenjukiga koos teemasid välja mõtlesid ja siis stuudios vahvaid loomalugusid pajatasid.

"Tanja oli selline tubli sipelgas, kes näiteks peenikese häälega küsis: "Onu Aleks, kuidas on lindudel lood nokkadega?" Ja mina seletasin, et nokk pole hoopiski ainult nina, vaid et seal on koos nii nina, suu kui ka keel ja lõuad, ainult et hambaid pole, aga see ongi hea, sest need võivad ju välja kukkuda, eks ole," teatas Aleksei Turovski väga tõsise näoga.

Nii ehk teisiti – jutukesed olid seda väärt, et vähemasti osagi neist ka trükisõnas jäädvustada. Kirjastuse Ilo ettepanekul ilmus raamat mõni aeg tagasi vene keeles, nüüd on see Imbi Tanieli asjatundlikus tõlkes jõudnud lugejani ka eesti keeles.

Tahtmised ei jää tahtmata

Sipelgast ja vaalast ja veel paljudest vahvatest tegelastest lugedes jääb mulje, et neil kõigil on midagi väga olulist öelda nii lastele kui ka täiskasvanutele.

"Eks me kõik taha oma hingesopikestes vahel tagasi neid hetki, kus oleks midagi hästi magusat, oleks lusti ja lõbu ja pauku," arutles Aleksei Turovski. "Ehk nagu kunagi ütles mu nelja-aastane poeg: "See on õudne, kui tahtmine jääb tahtmata ja täitmata." Loomulikult oli tal õigus!"

Kõige parema võimaluse hetkeks oma nina laste maailma pista annavadki loomad. "Ja sellepärast ei olegi see raamat ainult lastele," kinnitas Turovski.

Ta lisas, et mis seal salata: eks loomadega ole päris tihti meeldivam lävida kui mõne inimesega. "Loomaga suhtlemine ei saa kunagi olla poolik: sa pead olema tema päralt. Kui sa lähed oma koeraga välja, kuulatad ja haistad koos temaga maailma ja muidugi vahetad temaga muljeid, siis on sinu loomake osa sinust ja sina oled osa temast. Aga kui paljude täiskasvanud inimestega sa niimoodi suhtled?" küsis Turovski. "Ma arvan, et kui inimesed omavahel suhtleksid samamoodi, võiks meil sõpru olla hoopis rohkem. Kuigi päris kindlasti ei ole see lihtne."

Millisena näeb loom inimest?

Zooloogi ja loomasõbrana tunneb Turovski oma parimaid tuttavaid läbi ja lõhki. Sellest kõnelevad ka tema enda nii kujukad illustratsioonid, kõnelevad kõigi lookeste ülitabavad pealkirjad.

Ent kas vahel tasuks mõelda hoopis sellest, millisena loom näeb inimest?

"Minu jaoks on see esmatähtis küsimus!" tunnistas Turovski. "Kas ma olen naaber, pereliige, ülemuse või alluva moodi tegelane... Meil on loomaaias kolm šimpansit, igaühel oma temperament ja iseloom. Ja ma arvan, et neist ühele olen hea sõber, teisele semuke, kolmandale vaat et suur-suur lootus, kellega lävides saab ta endale teiste loomade silmis austust juurde. Aga neid asju tuleb tingimata arvesse võtta!"

Huvitavad loomad

Niisiis ongi iga loomaliik tema hinnangul väärt vähemasti sama palju huvi, tähelepanu ja austust nagu inimene. "Kui sa suhtud loomadesse just nii, siis näed, kui vähe sa nendest tegelikult tead. Ja kui palju on võimalik veel õppida, välja selgitada. Kui palju põnevat on maailmas veel ees ootamas – minul, kes ma olen elust nii tüdinud, sest ma arvasin, et ma kõike juba tean," muheles Turovski. "Ja kui sa haarad oma lugejatest sõbrad kaasa, et neile kõigest sellest rääkida, siis on see üks äraütlemata mõnus tunne."

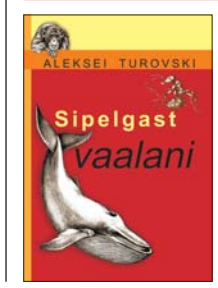

Sipelgast vaalani

Aleksei Turovski
Tõlkinud
Imbi Taniel
144 lk
kõva köide

Sall võib muuta välimust

Me seome

Koostanud Kärt Ojavee
95 lk
pehme köide

Küllap on mingil hetkel iga naine (ja miks mitte ka mees?) tundnud end mõnd kaunist rätikut või salli kaela ümber sobitades üsna nõutuna.

Nüüd on tal võimalus pisut kergemalt hingata: tasub vaid kätte võtta kirjastuses Ilo ilmunud praktiline kinkeraamat "Me seome".

Kaunilt kujundatud raamat on õpetlik mitmes mõttes: kõigepealt annab ta kokkuvõtliku ülevaate sallide ja nende kandmise ajaloost ning seejärel õpetab, kuidas salle kõige lihtsamal moel siduda, ja pakub võimalusi nende sõlmimiseks.

Kui seda raamatut kiiresti lehitseda, hakkavad kõigepealt silma lihtsaimad sidumis- ja mähkimisviisid. Süvenedes leiab aga iga huviline ka keerulisemat ja põnevamat. Rääkimata sellest, et alati jääb ju võimalus sallide sidumise viise ise julgesti täiendada ning neid teiste materjalidega katsetada.

Niisiis peaks "Me seome" leidma koha iga endast ja oma välimusest lugu pidava daami aksessuaaride kõrval. Ent mitte ainult: päris kindlasti hakkab see trükis silma neilegi, kes peale praktiliste oskuste vajavad ka kunstilist taset.

Pealegi on raamatukesel üks lisaväärtus veel: kui selle lehekülgi sõrmede vahelt kiiresti läbi lasta, tekib tunne, nagu jälgiks multifilmi. Niisuguse visiooni tekitavad leht-lehelt täienevad ja muutuvad kujundid.

See omanäoline raamat on nelja noore kunstniku koostöö tulemus. Nad kõik on oma teadmised ja oskused saanud Eesti Kunstiakadeemiast. Raamatu on koostanud tekstiilieriala magistrant Kärt Ojavee. Fotod tegi fotoeriala lõpetanud Anu Vahtra, joonistused graafik Helin Tikerpuu. Kujunduse autor on graafiline disainer Aadam Kaarma. Noortele kunstnikele (Aadam Kaarma välja arvatud) oli see esimene töö raamatuga.

"Visuaalne luuleraamat," hindab Kärt Ojavee tulemust. Tegijad kinnitavad, et tegu oli igati põneva väljakutsega ja et ühiste otsingute tulemusena jäi mõnigi idee veel tagavaraks.

Ita Serman

ilmunud

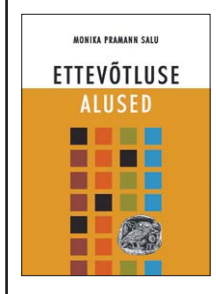

Ettevõtluse alused

Monika Pramann Salu
152 lk
pehme köide

Majandusteaduste doktori, 12-aastase tippjuhikogemusega Monika Pramann Salu õpik-käsiraamat on hea vahend kompaktse ülevaate ning esmase praktilise teabe saamiseks ettevõtluse vallas.

Raamatu esimese osa kuuest peatükist saab lugeja vastused kuuekümnele küsimusele ettevõtluse aluste ning toimimise põhimõtete kohta.

Teine osa sisaldab praktilisi ettevõtlusnäiteid elust enesest. Autorile andsid intervjuu oma kogemustest ettevõtluse alustamise ja edasise äritegevuse kohta inimesed meie keskelt. Lisaks ärilugudele on ära toodud ka peamiste ettevõtluse korraldamiseks vajalike dokumentide näidisvariandid.

Lisad sisaldavad täiendavat informatsiooni, mida ettevõtjaks õppijal on kasulik teada: litsentseeritavad tegevusalad ja vastavad õigusaktid, teave erialaliitudest Eestis jm.